

Serginizin konseptini, Situasyonist hareketin yaratıcısını ve hayalleri övmek için kullandığı “Kaldırım Taşları Altında: Plaj” sloganı üzerine inşa ediyorsunuz.: “Plajın altında kaldırım taşları”. Belli ki esas anlamların yer değiştirdiğini, ideallerin tamamlanmamışlığını ima eden bir sözcük oyunu bu. Bütün anlamların yer değiştirdiği bir sergiyle mi karşılaşacağız?

Sloganı tersine çevirdim. “Detournement” situasyonist harekette önemli bir stratejiydi. Onların diliyle onların stratejisi kullandım sadece. İçinde bulunduğumuz genel durumu izah eden bir başlık ne olabilir diye düşündüm. Yoksa sergiyle ya da kişilerle birebir örtüştüğünden dolayı değil. Serginin adı bayağı geç oluştu. Situasyonist harekette “kaldırım taşlarının altındaki plaj” neye gönderme yapıyor? Oyuna, müsabakaya değil oyuna; kendi içinde oyun fikrine, karnavala; düşüncüne ve situasyonist hareketin psiko-coğrafyası ile ilgili bütün meseleleri ima ediyor. Bizim tersine çevirdiğimiz haliyle, yani “plajın altında kaldırım” dediğimiz zaman, yeni küreselleşmenin önerileri ile sonuçları, arasındaki kopukluk da ima ediliyor. Özellikle, bugün yaşadığımız realite de kaldırım taşları yani kapitalin dar alanda yoğunlaşarak bildiğimiz zaman ve mekan ilişkilerinin ötesine geçmesi ve zaman ve mekana hapsedilmiş yoksullaşan büyük kitleler. Bu vaatlerin çözülmemesinin getirdiği ciddi bir küresel bıkkınlık var. Tabii ki 90lar çok güzel bir zamandı, herseyin böyle devam edeceğini sanıyorduk. Ama 90ların sonuyla birlikte çok başka şeyler oldu: Avrupa’daki sağcı/tutucu hükümetlere bak. Danimarka, Hollanda, Fransa, İtalya, Avusturya, İspanya... Türkiye’de de böyle. Bunların başını çeken, çok daha beter, korkunç popülist bir hükümet de Amerika’da. Bu durumun yarattığı bir umutsuzluk var. Sol 90ları iyi değerlendiremedi. Bir yandan da sloganla 68’den ve sanatçıların da sürdürdüğü, dünyanın değiştirilebilecek bir yer olduğuna dair düşlerin kurulduğu bir zamandan bahsediyoruz. Oysa 90larda sanatçılar düzenin içine doğru iş yaptılar, örneğin müzeyle barış sağlandı, izleyiciyle değişik bir barış yapıldı, sanatçılar bu sistem içindeki kendi küçük alternatif ekonomilerini ürettiler, düzene parazit vari yapıştılar, iyileştirici projelerle uğraştılar. Tüm bunun sonunda artık tek tahayyülümüz sistemle olan barışın nasıl bize daaha yararlı hale geleceği. Sergi bu düşüncelerle ilgili bir başlık taşıyor.

Proje farklı coğrafyalardan gelen genç sanatçılardan oluşuyor. Hatta içlerinde adlarını ilk defa duyduğumuz isimler dahi var. Konseptle genç sanatçılar arasındaki ilişkiyi nasıl sağladınız?

Farklı coğrafyadan gelen gençlerin konuyla ilgisi var ve yok... İstanbul merkez. İstanbul'da çok daha fazla sanatçı var. Ama genelde perspektifi, coğrafyayı açmıyoruz, ya da buradan başka yere paketle yolla mantığı güdülüyor, böyle sergiler var. Kamyona, otobüse, TIRlara yüklenen sergiler yapıldı... Sömürge valisi gibi Diyarbakır'a sergi paketleyenler var. Ben İstanbul ile diğer şehirler arasında mütekabiliyet, karşılaşma ve paslaşmaya meraklıyım. Diğer şehirlerin ise İstanbul'a göre göreceli bir lüksü var: pazar, gürültü ve hız olmadığı için daha içine kapanık ya da zamana yayılmış işler yapabiliyorlar. Öte yandan, eğer Türkiye'de bir kurum kuruyorsanız, dünyaya da Türkiye'ye de bakmak durumundasınız. Geçen yıl "Yeniden Bak" diye bir sergi yapmıştık. Bu sergiye çok uzak değildi onun da konsepti. Onun devamı gibi duruyor bu sergi. Perspektifimizi daha geniş tutup, daha çok Türkiye'de başka yerlerde acaba neler oluyor, neler yapılıyor gibi bir araştırma yapıldı, ama iddiamız o kadar fazla değil, çok daha derin bir araştırma da yapılabilirdi. Sembolik çıkışlar daha bir çok çıkışa ivme getirir, KUTU projesi mesela, Kutu projesini kavramsallaştıran bir sanatçı, içinde ise üç sanatçı, grafikeri ve mimarı var. Bu İzmir çıkışlı mükemmel bir şekilde kavramsallaştırılmış bir proje. Kendi haritasını ve coğrafyasını çizdi ve kapattı, kendi sunumlarını kendi koşullarında yapıyorlar. Türkiye çıkışlı Almanya'da yaşayan ya da Almanya'da doğmuş sanatçılar var serginin içinde. Bu son zamandaki asıl enerjinin Türkiye çıkışlı, ama Türkiye dışında yaşamayan insanlarda yoğunlaştığını işaret ediyor. Türkiye'ye açılıyoruz gibi bir savımız yok yani ama Ankara'dan da sanatçılar var, İzmir'den de, Batman'dan da, Diyarbakır'dan da. Bunların hiç biri ardından duramayacağım pozisyonlar değil. Serginin iki izleği olduğunu unutmayalım, hem yeni kuşakların enerjisini taşımak hem de benim serginin adında somutlanan sorularım.

Öyle görünüyor ki 2001 yılında düzenlediğiniz "Yeniden Bak" sergisinde olduğu gibi tüm sanatçıları kapsayan ortak bir tema öngörüsü yok bu projede. Birbirlerinde uzak coğrafyalarda yaşayan sanatçıların yapıtları arasındaki ilişki, sergide yan yana gelmeye başladıkları an doğacak gibi. Genel olarak baktığımızda bu genç sanatçıların eğilimleri, hayalleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Serginin çok net bir okuma yolu olduğu düşünüyorum, bunu yazarak açığa vurmayayım ama, girdiğiniz anda karşınıza çıkan Başir Borlakov'un "corporate" yaşamla dalga geçen fotoğraflarından başlayıp, bitirdiğiniz anda finasi Güneş'in, birinci intifada'dan, taş atan çocukların kibritler üzerinde fotoğraflarını gördüğünüz işlere kadar net bir okuma var. Sergi, bir nevi kaldırım taşları ile bitiyor. İçinde ise belli bir iklim çeşitlemesi var.

Sizin 68 kuşagının söylemi ile ilişkiniz nasıl doğdu? Yerleşik ekonomik düzenin değiştirilmesi gerektiğini söyleyen, ırklar arasındaki ayrımcı tavrın kaldırılması için mücadele eden, dünyanın baskılardan kurtulmuş serbestliğe dönüştürülmesi için sokaklara dökülen 1968 kuşagının fikirlerinin bugün için geçerliliğini koruduğunu söyleyebilir miyiz?

Biz 68 kuşagından ziyade, 68in tortularıyla büyüdük, aynı zamanda, marksizmin tekeline girmiş bir solun çıkmazıyla da. Bugün 68e tepkileri olan tortularına karşı bir tepkidir. Bakın, hala geçerli bütün bunlar, 68in diğer sloganlarının geçerli olduğu gibi “personal is political” gibi. Yerleşik ekonomik düzenin değiştirilmesini, ırklar arasındaki ayrımcı tavrın kaldırılmasını, dünyanın baskılardan kurtulmuş serbestliğe dönüştürülmesini istemek herhalde çok şey istemek değil. Sanatçılara gelince, genelde Türkiye’de oldukça uysal ve ilgisiz bir sanat ortamı var, çok az sanatçı var bu anlamda cesaret göstermiş olan. Sanat ne biliyor musun? Sanat bir özgürlük alanı, bir konuşma alanı ve sergide bunu değerlendiren sanatçılar var. Her sosyal alanının deneyim ekonomisinin sultasına girdiği, kontrol altında tutulan bir zamanda, güncel sanat ve sanat kurumları tek direnç, direnme noktası. Sanat kurumlarını son kamusal alanımız gibi değerlendirmek gerekiyor. Bunu biz yapıyor muyuz? Hayır, sürekli anlamda değil, bilincinde olduğum halde tam anlamıyla yapamıyor olmanın sıkıntısını çekiyorum.